

กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจ เกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน*

ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง**
Sumonthip Chitsawang

Abstract

The objectives of this research study on “Process of police crime prevention, suppression, investigation and prosecute of juvenile delinquency” are to study the nature and course of problems and obstruction in the process of police crime prevention, suppression, investigation and prosecute of Juvenile delinquency and to study factors related to an increasing of that process efficiency. The study showed that the sample face work difficulties in preventing and arresting of juvenile delinquency, confining the accused juveniles, and taking them to court within 24 hours to examine the compliance of the arrest procedure with the law. The majority of the sample agreed that the present juvenile law and regulations do not facilitate police work related to juvenile crime prevention and suppression since the laws over protected the juvenile rights. Moreover police has high workload and have no time to pay attention to juvenile delinquency. Beside the sample has little knowledge of the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 and they also had difficulties in working with multi-professional officers. But the most difficulty of police works in related to juvenile delinquency was come from the fact that juvenile commit more crimes and wrongful acts without respect of the law.

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

**อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (อาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทคัดย่อ

รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจที่เกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการในการปฏิบัติงานของตำรวจต่อเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาด้านการป้องกันปราบปรามและการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ไม่สามารถกระทำได้เต็มที่ การขาดสถานที่เหมาะสมในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา รวมทั้งปัญหาการควบคุมขณะอยู่ที่ศาลโดยกักขังเด็กและเยาวชนหลบหนี ปัญหาขั้นตอนความยุ่งยากและระยะเวลาการนำเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง ที่น้อยเกินไป ปัญหาการสืบสวน การสอบสวนที่มีความยุ่งยากเนื่องจากต้องใช้สหวิชาชีพ และขั้นตอนการดำเนินคดีที่มีความยุ่งยากทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้หรือไม่สามารถดำเนินคดีได้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำผิด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่บังคับใช้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ มีการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป ตำรวจผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะพนักงานสอบสวนมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาให้ความสนใจกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร รวมทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปัญหาในการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ ปัญหาครอบครัวแตกแยก สภาพแวดล้อมทางสังคม และการไม่เกรงกลัวกฎหมายของเด็กและเยาวชน เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน

บทนำ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดที่เพิ่มจำนวนและความรุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ อาทิ

รวบเด็กแว้นป่วนเมืองชำล่องวันเด็ก

เด็กแว้นนับร้อย ออกชิงป่วนเมืองฉลองวันเด็ก ตำรวจตั้งด่านสกัดจับได้ 25 ราย³

รวบ! โจ้ อายุ 15 ปี และ 16 ปี ม.3 อุตรฯ ค้ายาบ้า หาเงินซื้อไอโฟน⁴

³หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, [Online], Available URL: <http://www.google.co.th>, 2012 (April 27).

⁴หนังสือพิมพ์ข่าวสด, [Online], Available URL: <http://www.google.co.th>, 2012 (April 27).

รวบโจร วัย 12 ตั้งแก๊งค์กุมารทอง⁵

มีลูกน้องอายุ 15 ปี 5 คน และ อายุ 14 ปี ตระเวนลักทรัพย์ทั่วเสม็ด นำไปขาย เอาเงินไปเที่ยวเตร่ และเล่นเกมสล็อตในร้านอินเทอร์เน็ต...

รวบแก๊งค์เด็กวัดหมี-ปล้นฆ่าพระอาจารย์!⁶

รวมทั้งหมด 7 คน มีอายุ 11-15 ปี ร่วมกันก่อเหตุฆ่าพระสงฆ์อายุ 81 ปี โดย โดยตนเองเป็นเด็กวัด อาศัยนอนและกินข้าวพระ ได้เอาเงินสดจำนวน 182,000 บาท ไปซื้อ รถ จยย.มือสองกับโทรศัพท์มือถืออีก 6 เครื่อง ส่วนเงินที่เหลือได้แบ่งกันเก็บไว้ใช้จ่าย...

“รวบโจรซ่า 4 ราย แต่งชุดเลียนแบบตำรวจ ชี “มีโอ” ชูริตเงินวัน⁷

อายุ 19 ปี พร้อมด้วยเยาวชน อายุ 17 ปี และอายุ 15 ปี 2 คน รวม 4 คน ทั้งหมดจะสวมใส่ชุดตำรวจ เรียกเงินบรรดาเด็กนักชิง โดยจะออกตรวจทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ในเวลากลางคืนตามถนนสายรังสิต-นครนายก ...

ซึ่งหากสถานการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนยังคงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะนำไปสู่ปัญหาสังคมที่สำคัญของสังคมไทยต่อไปเนื่องจากเด็กซึ่งเปรียบเสมือนอนาคตของชาติหากแต่ต้องกลายเป็นอาชญากร ไม่สามารถเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ รวมทั้งหากยังไม่มีการดำเนินการในการป้องกันหรือแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสม อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมอาชญากรในปัจจุบันมีการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นอาชญากรจนกระทั่งกลายเป็นอาชญากรอาชีพ จนยากจะถอนตัวจากความเป็นอาชญากรและยากต่อการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อกลับตัวเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ตำรวจเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมรวมทั้งปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดโดยตรง โดยเป็นหน่วยงานแรกของกระบวนการยุติธรรมที่ทำหน้าที่ทั้งในด้านการป้องกันปราบปราม การดำเนินการสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ซึ่งหากการปฏิบัติงานของตำรวจมีประสิทธิภาพทั้งในด้านกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามการสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน จะเป็นแนวทางหนึ่งของสังคมไทยที่ทำให้ปัญหาในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนลดลงหรือหายไปจากสังคมไทย

หากแต่ในปัจจุบันตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานแรกของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลับต้องเผชิญกับการทำงานที่ลำบาก เนื่องจากการทำงานของตำรวจเผชิญกับการทำงานภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อจำกัดทางด้านกฎหมายซึ่งออกมาเพื่อมุ่งปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากกว่าการปราบปรามตลอดจนแนวคิดเรื่องการให้

⁵หนังสือพิมพ์แนวหน้า, [Online], Available URL: <http://www.google.co.th>, 2012 (May, 16).

⁶หนังสือพิมพ์ข่าวสด, [Online], Available URL: <http://www.google.co.th>, 2011 (October, 7).

⁷หนังสือพิมพ์มติชน, [Online], Available: <http://www.matichon.co.th>, 2012 (February, 25).

ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่จำนวนและพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพของตำรวจภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวตั้งแต่การป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนว่าตำรวจต้องประสบปัญหาในกระบวนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร สาเหตุของปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของตำรวจในการปฏิบัติงานต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทั้งที่เป็นการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อมุ่งแสวงหาแนวทางในพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกระทำ อันเป็นการสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศชาติได้อีกหนทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sample) จากสถานีตำรวจที่สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 9 เขต รวม 408 คน จากการเก็บข้อมูลปรากฏว่าสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 380 คน หรือ ร้อยละ 93.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้กำหนดไว้ และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพใช้การคัดเลือกตัวอย่างที่เป็นตำรวจผู้ปฏิบัติงานผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนรวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 26 คน ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา ปรากฏผล ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน⁸

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี ไม่ต้องการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากประสบปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

คดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

คดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาไม่กล้าจับกุมผู้กระทำความผิด เนื่องจากพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญ คือ การที่ผู้ใหญ่ใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด รวมทั้งเด็กและเยาวชนใช้ข้อกำหนดของกฎหมายในหลบเลี่ยงความผิด เนื่องจากตำรวจไม่กล้าจับกุม หรือ แม้จะจับกุมได้ก็ต้องปล่อยตัวไป เพราะเด็กอายุน้อยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ส่วนใหญ่เป็นคดีที่เด็กและเยาวชนสมยอมในการกระทำความผิด หรือ ไม่ทราบว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการกระทำความผิด

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

ตำรวจมีความเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายร่างกาย รวมทั้งในการจับกุมโดยละมุนละม่อมทำให้เด็กและเยาวชนเสี่ยงต่อการหลบหนีได้ง่าย

ความผิดเกี่ยวกับการแข่งรถยนต์ หรือ รถจักรยานยนต์

ตำรวจเสี่ยงอันตรายในการจับกุม และไม่สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ทั้งหมดนอกจากนี้ยังประสบปัญหาในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพื่อส่งไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง⁹ ทำให้ตำรวจมีการปฏิบัติงานที่ผิดพลาด อาทิ การนำผู้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี ไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม

รวมทั้งการดำเนินคดีเฉพาะคดีการแข่งรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่เป็นความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น แม้จะมีการกระทำความผิดที่ไม่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าควบคู่ด้วย อาทิ การลักทรัพย์ หรือ ยาเสพติด แต่ตำรวจไม่ได้ดำเนินคดีควบคู่ไปด้วย

⁸สุมนทิพย์ จิตสว่าง รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

⁹พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 72.

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ปัญหาในการหาพยานหลักฐานในการกระทำผิด รวมทั้งหากมีคดีอื่น ๆ ที่กระทำผิดซึ่งไม่ใช่เป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า อาทิ คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ตำรวจไม่ได้ดำเนินคดีในคดีอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เพราะเป็นคดีที่อาจไม่มีพยานหลักฐาน หรือ เป็นคดีที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า

ปัญหาที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่างประสบในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนได้แก่

ปัญหาด้านการป้องกันปราบปราม

กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาความยุ่งยากของการปฏิบัติงานตามกฎหมายกำหนด ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงานและขาดการบูรณาการจากทุกหน่วยงานในการป้องกันปราบปรามสภาพสังคมที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดมากขึ้น ขาดความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันปราบปราม พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันปราบปราม ไม่สามารถป้องกันปราบปรามสิ่งชั่วร้ายที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดหมดไปได้และสถาบันแห่งไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ปัญหาการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งประสบปัญหาการจับกุมเด็กและเยาวชนในคดีที่กระทำผิดซึ่งหน้า¹⁰ ได้แก่ ไม่กล้าจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เนื่องจากขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมายที่ยุ่งยากตามมาและกลัวถูกฟ้องร้อง รวมทั้งไม่ต้องการจับกุมเด็กและเยาวชนเพราะกลัวต้องไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม และไม่สามารถจับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งหน้าได้เพราะไม่เคยเห็นการกระทำผิดซึ่งหน้า

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังต้องประสบกับปัญหาห้ามใช้เครื่องพันธนาการ ทำให้จับกุมเด็กและเยาวชนยากในการเฝ้ากระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ หรือกรณีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีจำนวนมาก

ประสบปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งถูกเด็กและเยาวชนทำร้ายร่างกาย

นอกจากนี้ ตำรวจกลุ่มตัวอย่างยังประสบปัญหาอายุเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่กำหนดตามกฎหมายโดยไม่สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนที่อายุน้อยแต่มีพฤติกรรมที่มีความรุนแรงเด็กและเยาวชนไม่ทราบว่าพฤติกรรมของตนเป็นการกระทำผิด พ่อแม่ ผู้ปกครอง ขัดขวางการจับกุมและถูกพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือ ผู้มีอิทธิพลข่มขู่

และประสบปัญหาการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปห้องที่ที่รับผิดชอบกับคดี เนื่องจากไม่มีงบประมาณไม่มีกำลังคนเพียงพอในการส่งเด็กและเยาวชนไปให้ห้องที่ที่รับผิดชอบคดี มีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สะดวกในการส่งเด็กและเยาวชนที่จับกุมได้ไปยังห้องที่ที่รับผิดชอบ

¹⁰พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งประสบปัญหาในการจับกุมเด็กและเยาวชนในคดีที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ไม่กล้าจับกุมเด็กและเยาวชน เนื่องจากขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมายที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนตามมา และไม่มีหลักฐานการกระทำผิด ปัญหาการแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งกลัวถูกฟ้องร้อง เนื่องจากไม่ได้กระทำผิดต่อหน้าตำรวจ ปัญหาไม่มีหมายศาลในการจับกุม แม้จะจับกุมตัวเด็กและเยาวชนมาได้ก็ต้องปล่อยตัวในการตรวจสอบการจับกุมในชั้นศาลและตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งถูกพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนฟ้องร้องกลับ

ปัญหาการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งประสบปัญหาไม่มีสถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาตามข้อกำหนดของกฎหมาย¹¹ ระยะเวลาในการควบคุมตัวน้อยเกินไปทำให้ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลรวมทั้งหาพยานหลักฐานเบื้องต้นเด็กและเยาวชนได้ละเอียดไม่สามารถสอบสวนได้ แม้สอบสวนได้แต่ก็ทำได้ไม่เรียบร้อยและกลัวเด็กและเยาวชนหลบหนีโดยเฉพาะขณะอยู่ที่ศาลเพราะใส่กุญแจมือไม่ได้

ปัญหาในการนำตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยุ่งยากในการปฏิบัติงานในการนำตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง¹² กล่าวคือ ไม่สะดวกในการปฏิบัติงานเนื่องจากศาลไม่ได้เปิดตลอด 24 ชั่วโมง รวมทั้งศาลไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเรื่องเวลา โดยใช้เกณฑ์การส่งเด็กถึงศาลภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง หากแต่ได้รวมเวลาเดินทางเข้าไปด้วย ไม่มีค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางในการนำเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุม และส่งต่อไปยังสถานพินิจฯ

นอกจากนี้ ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังประสบกับปัญหาคนจับไม่ต้องนำเด็กไปตรวจสอบการจับกุม หากแต่พนักงานสอบสวนไม่ได้เป็นผู้จับต้องนำเด็กไปตรวจสอบการจับกุม บางครั้งคนจับต้องไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมด้วย ทำให้เสียเวลา รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งกลัวโดนศาลหาว่าละเมิดสิทธิเด็ก กลัวถูกฟ้องกลับหากมีการจับกุมโดยมิชอบ

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งต้องปล่อยตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไป เพราะไม่สามารถนำตัวไปตรวจสอบได้ทัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งแม้จะจับตัวผู้ต้องหาที่กระทำผิดจริงได้ และผู้ต้องหาหายอมรับผิด แต่หากไม่มีหมายศาลในการจับก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลผู้ต้องหาให้ละเอียด ทำให้นำผู้ต้องหาอายุเกิน 18 ปี ไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม

¹¹พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 69 วรรคสาม.

¹²เพ็ญอ้าง, มาตรา 72.

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลเยาวชนผู้ต้องหาให้ละเอียดทำให้น่าเยาวชนไปขังร่วมกับผู้ใหญ่และนำไปตรวจสอบการจับกุมไม่ทันทำให้ต้องปล่อยเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับค้ายาเสพติดรายสำคัญไป และเด็กและเยาวชนใช้ข้อกฎหมายหลอกล่อตำรวจว่าอายุมากกว่า 18 ปี เพื่อทำให้น่าไปตรวจสอบการจับกุมไม่ทัน ทำให้ต้องปล่อยตัวไป

ปัญหาการสืบสวน

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งประสบปัญหาไม่สามารถหาพยานหลักฐานในการกระทำผิดได้ โดยพยานหลักฐานที่ใช้ได้มีเพียงกล้องวงจรปิดเท่านั้นเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไม่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไม่สามารถขยายผลไปยังผู้ใหญ่ที่ใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการกระทำผิดได้ปัญหาจากผู้เสียหายที่เป็นเด็กและเยาวชนมักไม่สามารถให้ข้อมูลได้และมีการบิดเบือนข้อมูลความจริง

รวมทั้งการขยายผลในชั้นจับกุมมีระยะเวลาจำกัด การพิสูจน์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนบางคนทำได้ช้า ไม่สามารถสืบสวนเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาได้เต็มที่เพราะระยะเวลาในการควบคุมตัวน้อย ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการสืบสวนคดีเด็กและเยาวชน และตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่ได้มีการสืบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมาก เพราะเห็นว่าโทษที่เด็กและเยาวชนได้รับน้อย

ปัญหาการสอบสวน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยุ่งยากในการทำงานกับสหวิชาชีพ ประกอบด้วยไม่สามารถสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ทันทีเพราะต้องรอสหวิชาชีพ การติดต่อประสานงานกับสหวิชาชีพสามารถทำได้ยาก ไม่สามารถนัดสหวิชาชีพภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ปัญหาในการนัดสหวิชาชีพให้ร่วมสอบสวนพร้อมกัน ปัญหาสหวิชาชีพไม่ว่าง หรือ ไม่มาร่วมสอบสวน รวมทั้งสหวิชาชีพไม่ให้ความร่วมมือในการสอบสวนอย่างแท้จริง สหวิชาชีพสอบสวนได้เวลา 09.00 - 16.00 น. ในขณะที่พนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนได้ตลอด 24 ชั่วโมง และไม่มีที่ปรึกษากฎหมายประจำสถานีตำรวจให้แก่เด็กและเยาวชนผู้ต้องหา

ปัญหาในการติดตามตัวเด็กและเยาวชนที่ได้รับประกันตัวมาสอบสวน ไม่สามารถสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ เพราะไม่มาให้ปากคำหลังจากที่ได้รับการประกันตัว

ปัญหาติดต่อผู้ปกครองไม่ได้ เนื่องจากเด็กและเยาวชนบางคนไม่มีผู้ปกครอง พ่อแม่แยกทางกันอยู่ทำให้ไม่สามารถติดต่อพ่อแม่ได้ ผู้ปกครองไม่ใส่ใจในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยกล่าวอ้างว่าไม่เกี่ยวกับพ่อแม่เด็กและเยาวชนบางคนมีครอบครัวแล้วผู้ปกครองมองว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วเมื่อกระทำผิดผู้ปกครองไม่ต้องการรับผิดชอบ

ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงาน โดยประสบปัญหากล้องวิดีโอ อุปกรณ์การบันทึกขณะสอบสวนไม่เพียงพอสำหรับใช้ในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่มีงบประมาณในการติดตามตัวผู้ต้องหา และไม่มีสถานที่เฉพาะในการสอบสวน

ตลอดจนลักษณะงานของพนักงานสอบสวนไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน โดยพนักงานสอบสวนมีภาระงานนอกเหนือจากคดีเด็กและเยาวชนมาก ขั้นตอนปฏิบัติ

งานยุ่งยาก งานทุกอย่างมาลงที่พนักงานสอบสวน ทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อน มีหน่วยงานอื่นทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนมากเกินไป พนักงานสอบสวนกลัวถูกดำเนินคดีหากมีปฏิบัติงานผิดพลาด หนายความของเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาแจ้งความอีกฝ่ายกลับทำให้การทำงานของพนักงานสอบสวนยุ่งยากมากขึ้น นอกจากนี้ ขาดพนักงานสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอบสวนกับเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง พนักงานสอบสวนหญิงมีน้อยไม่เพียงพอต่อการสอบสวนในบางคดี

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างยังประสบกับปัญหาขั้นตอนในการสอบสวนยุ่งยากมากเกินไป ระยะเวลาในการควบคุมมีเพียง 24 ชั่วโมง ทำให้ไม่สามารถสอบสวนได้ทัน สอบสวนไม่ได้หากไม่นำเด็กและเยาวชนไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมก่อน รวมทั้งการสอบสวนไม่ได้ความจริงจากเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา การรวบรวมเอกสารจากหน่วยอื่นล่าช้า และการส่งสำนวนการสอบสวนไม่ทัน

ปัญหาการดำเนินคดี

ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่สามารถดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งไม่สามารถดำเนินคดีที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ต้องการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพราะมีเวลาในการดำเนินคดีแต่ละขั้นตอนน้อยกฎหมายเข้าข้างเด็กและเยาวชนค่อนข้างมาก กลัวทำให้เด็กและเยาวชนมีประวัติไม่ดีติดตัว นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่ดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดรวมทั้งดำเนินคดีเฉพาะคดีที่กระทำผิดซึ่งหน้าระยะเวลาดำเนินคดีน้อยเกินไป และความยุ่งยากในการดำเนินคดี

นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหาการกำหนดระยะเวลาในการทำคดี 30 วัน¹³ ทำให้ได้รายละเอียดของคดีที่ไม่ละเอียด โดยเฉพาะกรณีที่คนกระทำผิดมีจำนวนมาก ทำคดีไม่ทัน ไม่สามารถฟ้องร้องคดีได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ปัญหาความยุ่งยากของการฟ้องคดี ปัญหาความยุ่งยากของการมัดฟ้อง ติดต่อบิดามารดาเด็กและเยาวชนไม่ได้ จึงทำให้คดีต้องขาดมัดฟ้องไป การดำเนินคดียุ่งยากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากไม่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับคดีลหุโทษในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ไม่ได้รับการประกันตัวในชั้นสอบสวนแต่ผู้ใหญ่ได้รับการประกันตัว

ปัญหาการฟ้องคดี ขณะกระทำผิดอายุน้อยกว่า 18 ปี แต่ภายหลังจับกุมได้อายุมากกว่า 18 ปี ตลอดจนเด็กและเยาวชนไม่เห็นว่าเป็นความผิดและปัญหาความไม่เข้าใจในการปฏิบัติงานระหว่างตำรวจ ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

รวมทั้งยังประสบกับปัญหาไม่สามารถขยายผลดำเนินคดีกับผู้ใหญ่ที่ให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดได้ ความยุ่งยากในการปฏิบัติงานที่ต้องแยกฟ้องคดีระหว่างเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ที่ร่วมกระทำผิด กลัวถูกฟ้องหากดำเนินคดีผิดพลาด ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอย่างจริงจัง เช่น เรียกปรับเงิน และเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ได้รับการดำเนินคดีอย่างเต็มที่ ทำให้ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย มีการกระทำผิดซ้ำ

¹³พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 78.

ปัญหาของบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตำรวจในคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน¹⁴

สำหรับผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย ผู้พิพากษา จำนวน 2 คน อัยการ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 5 คน หน่วยงาน จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานองค์กรพัฒนาภาคเอกชน (NGO) จำนวน 1 คน อาสาสมัครรักษาดินแดน จำนวน 1 คน ผู้ปกครอง/ญาติเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จำนวน 2 ราย เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด จำนวน 5 คน รวม 21 คน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับตำรวจในคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน ดังนี้

ปัญหาด้านการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ผู้พิพากษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ราย ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้แก่ ปัญหาการปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจับกุมเด็กและเยาวชนในคดีที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า เช่น คดีเสพยาเสพติด โดยตำรวจไม่เข้าใจวิธีการจับกุมเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้ารวมทั้งตำรวจไม่จับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพราะปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนยุ่งยากขึ้น ตำรวจใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชน และตำรวจขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายใหม่ที่ถูกต้องทำให้ทำผิดตามข้อตกลงของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

เช่นเดียวกับอัยการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ราย ที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจในการจับกุมเด็กและเยาวชนในคดีที่ไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า เช่น คดียาเสพติด ในขณะที่ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตำรวจไม่ต้องการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเนื่องจากปัญหาลขั้นตอนที่ยุงยากในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย เห็นว่า ตำรวจไม่ต้องการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เนื่องจากประสบปัญหาลขั้นตอนที่ยุงยากในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในขณะที่พนักงานคุมประพฤติและนักจิตวิทยาจากกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าตำรวจจับกุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดผิดตัว เมื่อมีการจับกุมเด็กและเยาวชน ตำรวจรีบสรุปว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิด อาสาสมัครรักษาดินแดนกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาไม่ต้องการจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เนื่องจากผู้ปกครองไม่ยอมรับ

¹⁴สมนทิพย์ จิตสว่าง รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

ว่าบุตรหลานกระทำความผิด ปัญหาการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่มากเกินไป และปัญหาการประสานงานกับตำรวจ ตำรวจไม่ต้องการรับเด็กและเยาวชนที่ได้จับกุมมาให้ รวมทั้งที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตำรวจไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจับกุมซึ่งหน้าและการนำตัวเด็กไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม และตำรวจต้องประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

ในขณะที่ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย ประสบปัญหาตำรวจไม่ยอมจับกุมตัวลูกที่กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาเสพติดและได้ทำร้ายมารดาของตนเอง โดยตำรวจอ้างว่าเพราะข้อกำหนดความยุ่งยากของกฎหมายทำให้ไม่ต้องการจับกุม แม้ผู้ปกครองจะเป็นผู้แจ้งความด้วยตัวเอง ส่วนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ราย ได้ประสบปัญหาตำรวจใส่กุญแจมือในขณะที่จับกุมตัว

ปัญหาในการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา

เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ราย ถูกควบคุมตัวที่สถานีตำรวจเป็นระยะเวลา 3 คืน (ศุกร์ เสาร์ อาทิตย์) ก่อนจะนำไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมในวันจันทร์ รวมทั้ง การถูกควบคุมตัวที่สถานีตำรวจร่วมกับผู้ใหญ่

ปัญหาในการนำตัวเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม

อัยการกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย ประสบปัญหาตำรวจไม่เข้าใจในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ การนำตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง เช่น ขณะกระทำความผิดอายุน้อยกว่า 18 ปี แต่ขณะจับกุมอายุเกิน 18 ปี ควรทำอย่างไร อัยการกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย ประสบปัญหาตำรวจขาดการตรวจสอบเด็กและเยาวชนที่ได้จับกุมมาให้รอบคอบ ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่รู้กฎหมายใหม่ ใช้กฎหมายหลบเลี่ยงการถูกดำเนินคดี

ในขณะที่ผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย เห็นว่าตำรวจปฏิบัติงานโดยไม่มีการประสานงานระหว่างภายในหน่วยงานกันเองโดยตำรวจที่ทำหน้าที่จับกุมเด็กและเยาวชนไม่ได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบว่าการจับกุมเด็กและเยาวชนที่จับกุมมาได้เป็นการจับกุมผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือไม่ ทำให้เมื่อไม่ได้มีการจับกุมซึ่งหน้า ศาลต้องให้ตำรวจปล่อยตัวเด็กและเยาวชนดังกล่าว รวมทั้งปัญหาเรื่องการแต่งตั้งที่ปรึกษาทางกฎหมายให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่าง 1 ราย ประสบปัญหาตำรวจถูกเยาวชนที่กระทำความผิดหลอกว่ามีอายุมากกว่า 18 ปี ทำให้นำไปขังร่วมกับผู้ใหญ่และทำให้นำไปตรวจสอบการจับกุมไม่ทันระยะเวลา 24 ชั่วโมง ทำให้ต้องปล่อยตัวเยาวชนผู้ต้องหาที่กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดรายสำคัญ

ปัญหาการสอบสวน

อัยการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ราย ประสบปัญหาตำรวจทำสำนวนในการสอบสวนได้ไม่ละเอียดและไม่เรียบร้อย สมบูรณ์ เช่นเดียวกับผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ราย ประสบปัญหาการปฏิบัติงานอย่างไม่เต็มที่ของตำรวจใน เช่น สำนวนการสอบสวนไม่ละเอียด

นอกจากนี้ยังการ นักสังคมสงเคราะห์ และที่ปรึกษาทางกฎหมายกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหา ดำรงทำงานในลักษณะข้ามขั้นตอนของการสอบสวนโดยมีการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มาก่อนที่จะหาวิชาชีพจะเข้าร่วมสอบสวนด้วย ปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกับ ตำรวจในลักษณะของวิชาชีพ และประสบปัญหาตำรวจไม่แจ้งสิทธิแก่เด็กและเยาวชนผู้ต้องหา

ในขณะที่ที่ปรึกษาทางกฎหมายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ราย เห็นว่า คดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและ เยาวชนเป็นการสร้างภาระให้แก่พนักงานสอบสวนรวมทั้งนักวิชากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตำรวจประสบ ปัญหาในการให้สหวิชาชีพเข้ามาร่วมในการสอบสวนกับตำรวจ

ในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ได้กล่าวว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วว่า “ตำรวจมีการทำร้ายร่างกาย” เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย กล่าวว่า “ถูกตำรวจ ช้อนเพื่อให้สาวไปถึงผู้บังคับการค่ายาเสพติดรายใหญ่”

และเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย กล่าวว่า ถูกตำรวจช้อนเพื่อให้สาวไป ถึงผู้บังคับการค่ายาเสพติดรายใหญ่ เนื่องจากตนเองไม่ยอมให้ข้อมูลใดๆ ที่เชื่อมโยงไปยังผู้ค่ายาเสพติด รายใหญ่เพราะกลัวผู้ค่ายาใหญ่ทำร้ายภายหลังจากที่ออกจากสถานพินิจ หากแต่เห็นว่าการกระทำ ของตำรวจเป็นสิ่งที่สมควรกับพฤติกรรมและการกระทำของตนเอง

ปัญหาการดำเนินคดี

ผู้พิพากษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ราย เห็นว่าตำรวจประสบปัญหาในปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนยากขึ้นเพราะต้องทำงานอยู่ ในสายตา หรือการตรวจสอบของผู้อื่นตลอดเวลา รวมทั้งตำรวจปฏิบัติงานยาก หากมีการตรวจสอบ ของศาลในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ ตำรวจประสบปัญหาในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากการติดตาม เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากการจับกุมที่ไม่ถูกต้อง และการขาดความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 อย่างแท้จริง รวมทั้งตำรวจโดนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหลอกว่าอายุ มากกว่า 18 ปี และหลอกว่าไม่มีผู้ปกครอง ทำให้การดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนประสบความ ยุ่งยากมากขึ้น

ในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาที่สำคัญของตำรวจที่ผู้ปกครองหรือ ญาติเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้วว่า “ตำรวจมีการเรียกรับสินบนในคดีของบุตรหลาน”¹⁵

ส่วนนักวิชาการกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ตำรวจประสบปัญหาการเลือกใช้มาตรการที่มีความ เหมาะสมในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ปัญหาข้อกำหนดของกฎหมายเด็กและ

¹⁵สมนทิพย์ จิตสว่าง รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการ สืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

เยาวชนที่แตกต่างจากคดีผู้ใหญ่ หากแต่สร้างความยุ่งยากให้แก่เด็กและเยาวชนและตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน และตำรวจไม่มีความรู้ในกฎหมายใหม่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ภายหลังจากที่ได้ดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแล้ว ผู้ปฏิบัติงานในสถานพินิจเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ราย ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานกับตำรวจที่ไม่เข้าร่วมกับสหวิชาชีพในการจัดทำแผนฟื้นฟูให้แก่เด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตาม ที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย เห็นว่าตำรวจประสบปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน เนื่องจากต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่มีความยุ่งยากและให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนมากขึ้น และผู้ปฏิบัติงาน NGO จำนวน 1 ราย เห็นว่าไม่มีปัญหากับตำรวจ หากแต่เห็นว่าตำรวจมีความเข้าใจ ให้ความสนใจต่อเด็กและเยาวชน และสตรีมากขึ้น รวมทั้งญาติผู้กระทำผิดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ราย เห็นว่าตำรวจดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามขั้นตอนและญาติมีทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ

และเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย อายุ 12 ปี ถูกผู้ใหญ่ใช้เป็นเครื่องมือในการค้ายาเสพติด ไม่มีปัญหากับตำรวจ แต่กลัวตำรวจจับกุมบ้าง หากแต่ตำรวจประสบปัญหาในการตามตัวผู้ปกครองมารับเมื่อจับกุมได้ และเด็กกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ใหญ่ใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด

สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน¹⁶

กฎหมาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่บังคับใช้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเฉพาะพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยข้อกำหนดของกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของตำรวจกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับ หรือ ตามคำสั่งของศาล (มาตรา 66)
- การจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชน ที่จะต้องกระทำโดยละมุนละม่อมและคำนึงถึงศักดิ์ศรีมนุษยเสมอ (มาตรา 69)
- การห้ามใช้เครื่องพันธนาการ อาทิ กุญแจมือ ยกเว้นกรณีที่เป็น (มาตรา 69)

¹⁶ สุมณทิพย์ จิตสว่าง รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

- พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวเด็กและเยาวชนที่ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว (มาตรา 69)
- การนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง (มาตรา 72)
- การดำเนินคดีภายในระยะเวลา 30 วัน (มาตรา 78)

สำหรับข้อกำหนดของกฎหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 และมาตรา 72¹⁷ ดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของตำรวจในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะข้อกำหนดของกฎหมายที่ให้ตำรวจต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด

นอกจากนี้ สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ได้แก่

การให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน มีการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากกว่าการคำนึงถึงเหยื่อผู้เสียหาย หรือ สังคมส่วนรวม

ตำรวจ

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่า สาเหตุของปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน ได้แก่ ตำรวจผู้ปฏิบัติงานมีคดีที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการให้ความสนใจกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเท่าที่ควรแต่มีความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 น้อย

ระเบียบปฏิบัติ/ขั้นตอน/มาตรการทำงาน

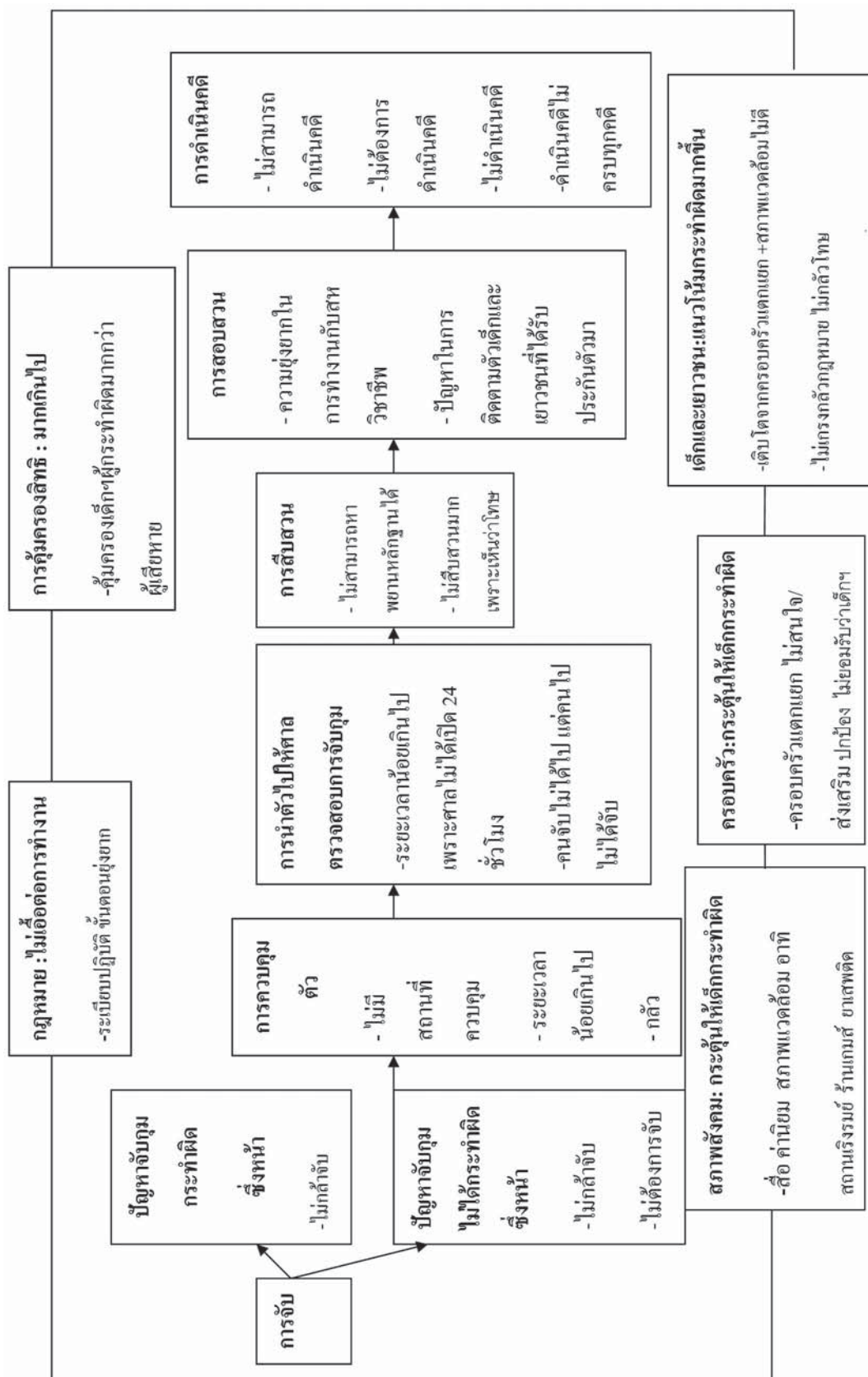
ตำรวจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีลักษณะตึงตัวจนเกินไปในการกำหนดวิธีการปฏิบัติ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม หากแต่งบประมาณรวมทั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนน้อย

หน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุของปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน คือ การทำงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนในลักษณะของสหวิชาชีพ โดยเห็นว่าอัยการเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานในลักษณะวิชาชีพมากที่สุด

¹⁷พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

สรุปกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปราม การดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน

ปัจจัยบริบททางสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าบริบททางสังคมส่งผลต่อปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและส่งผลต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ ได้แก่ ปัญหาครอบครัวแตกแยก รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดมากขึ้น โดยเฉพาะค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนิยมและส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของตำรวจ และปัญหาจากเด็กและเยาวชนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมายเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจ

ข้อเสนอแนะของการศึกษา

สำหรับข้อเสนอแนะของการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ได้แก่

1. การปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ควรมีการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ตำรวจสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยควรมีการปรับแก้กฎหมายในประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- การห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือ มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล (มาตรา 66)¹⁸

แม้กฎหมายจะมีการกำหนดให้จะต้องมีการจับกุมเด็กที่กระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น หากแต่ในทางปฏิบัติตำรวจไม่ได้มีการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างเด็กและเยาวชน ดังนั้นควรมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมเด็กและเยาวชนให้มีความเหมาะสมยืดหยุ่นต่อการปฏิบัติงานอาทิ หากเป็นการกระทำผิดในคดีสำคัญ หรือ มีพยานหลักฐานที่ชัดเจน รวมทั้งเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาได้รับสารภาพตลอดจนหากเด็กและเยาวชนหลอกลวงตำรวจในเรื่องอายุ ควรมีข้อกำหนดให้ตำรวจสามารถดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ แม้จะไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งหน้า

- การนำเด็กและเยาวชนไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง (มาตรา 72)¹⁹

ควรมีการกำหนดเฉพาะคดีที่สำคัญ หรือ รุนแรงเท่านั้น และการปรับให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม รวมทั้ง ในการนำเด็กและเยาวชนไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม

- การส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่รับผิดชอบ (มาตรา 69)

¹⁸พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 66.

¹⁹พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 72.

ควรมีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนของท้องที่ที่จับกุมได้ หรือ พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบคดีควรเป็นผู้ไปรับตัวเด็กและเยาวชนที่ได้ถูกจับกุม ตลอดจนควรมีข้อกำหนดว่า ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการส่งตัวเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไปให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่รับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นควรมีการเบิกจ่ายจากที่ใด เพื่อให้การทำงานของตำรวจมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ข้อกำหนดเรื่องอายุเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ควรมีการกำหนดโทษหรือวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มากกว่าการคำนึงถึงอายุของผู้กระทำความผิดแต่เพียงประการเดียว

2. การกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ไม่ควรปฏิบัติหรือให้ความคุ้มครองสิทธิต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหมือนกันโดยไม่มีการแยกประเภทเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพราะหากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำความผิดโดยมีลักษณะความเป็นอาชญากร หากแต่ไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม จะทำให้เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมความเป็นอาชญากรเกิดความลำพองใจ และถลำลึกลงสู่พฤติกรรมอาชญากรจนยากที่จะแก้ไขฟื้นฟู ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”

ในขณะที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด กระทำความผิดเนื่องจากความผิดคະນองหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ควรมีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้โดยการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้สามารถกลับมาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมต่อไป รวมทั้งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูที่มีการลดการตีตราเด็กและเยาวชนให้ได้มากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ

สำหรับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ ประกอบด้วย การอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตำรวจในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 อย่างแท้จริง การสร้างการทำงานที่มีลักษณะการทำงานเป็นทีมงานและการประสานระหว่างกันภายในหน่วยงานตำรวจการเพิ่มสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ตำรวจในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตำรวจ การตั้งหน่วยงานตำรวจที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อดำเนินการกับคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การควบคุมสิ่งชั่วร้ายที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอย่างจริงจัง การสร้างระบบการจำแนกการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะต่อสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

การเพิ่มจำนวนสหวิชาชีพให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของตำรวจการใช้สหวิชาชีพในการปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจเฉพาะคดีที่สำคัญ และการก่อตั้งสหวิชาชีพชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

5. การให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถทำงานได้อย่างอิสระในการปฏิบัติงาน

การให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในคดีเด็กและเยาวชน สามารถปฏิบัติงานในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนได้อย่างมีความเป็นอิสระ ไม่มีการก้าวก่ายในการทำงานกันมากจนเกินไปอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจในคดีเด็กและเยาวชนมากขึ้น

6. การร่วมมือกันแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสังคมไทย

ครอบครัวและสังคมรวมทั้งสื่อต้องร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างแท้จริง การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องไม่เน้นวัตถุนิยม รวมทั้งสังคมจะต้องมีความรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นสถานเริงรมย์ ร้านเกม จะต้องมีความรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. การให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีความเหมาะสม

ควรมีการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสมโดยควรมีการคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายประชาชนทั่วไปในสังคมและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

สรุปประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากงานวิจัย

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชน

จากผลการศึกษาปรากฏว่าตำรวจไม่กล้าจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ตำรวจไม่ต้องการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเนื่องจากขั้นตอนที่ยุ่งยากจากข้อกำหนดของกฎหมาย รวมทั้งจากข้อกำหนดของกฎหมายทำให้ผู้ใหญ่ใช้เด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการกระทำผิด และเด็กและเยาวชนใช้กฎหมายในการหลบเลี่ยงการกระทำผิด

ประเด็นของกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงเป็นประเด็นที่ควรมีการพิจารณาทบทวนกันใหม่ เพราะมีเช่นนั้นจะประสบปัญหาที่เด็กและเยาวชนมีการกระทำผิดจำนวนมากแต่คดีที่ตำรวจมีการจับกุมมีจำนวนน้อย และคดีที่เข้าสู่ขั้นตอนของศาลก็มีจำนวนที่ลดลงมากภายหลังจากที่มีการบังคับใช้กฎหมายใหม่ ดังที่กลุ่มตัวอย่าง ได้กล่าวว่า ไม่แน่ใจว่า

กฎหมายใหม่ที่ออกมา... เป็นการมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชน...

หรือ เป็นการมุ่งทำร้ายเด็กหรือเยาวชน ...?

เพราะยังเห็นด้วยกับสภานิติบัญญัติไทยโบราณที่ว่า

รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี เพราะเห็นไม้เรียวทำให้คนเป็นคนใหญ่คนโตกันมามากต่อมากแล้ว

จึงอาจจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงประเด็นของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เป็นการให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี หรือให้โอกาสในการกระทำผิดซ้ำมากขึ้นกันแน่

2. เกิดตัวเลขมืด (Dark Figure) ในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจำนวนมาก

สถิติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนน้อยกว่าการกระทำผิดของเด็ก และเยาวชนที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากตำรวจไม่ต้องการปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งไม่กล้า จับกุม เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งแม้ตำรวจจะจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หากแต่ไม่ดำเนินคดีครบทุกคดี เลือกดำเนินคดีเฉพาะคดีที่จับกุมซึ่งหน้า หรือ ไม่ดำเนินคดีใด ๆ²⁰

หากกระบวนการยุติธรรมยังคงปล่อยให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นตัวเลขมืด (Dark Figure) ที่เปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่มีบางส่วนจมอยู่ใต้น้ำ โดยไม่ได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอาจจะมีการสะสมและก่อให้เกิดปัญหามากยิ่งขึ้น จนยากที่กระบวนการยุติธรรมและสังคมไทยจะเข้าไปจัดการแก้ไขกับปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้อย่างทันทั่วทั้งที่และเหมาะสม

3. การใช้เกณฑ์พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นสิ่งที่พิจารณาประกอบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน

อาจต้องมีการทบทวนถึงการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยใช้เกณฑ์พฤติกรรมการกระทำผิดมากกว่าการใช้เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนแต่เพียงประการเดียว เพราะหากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่มีความรุนแรง แม้อายุในขณะกระทำผิดน้อย อาจต้องมีการแยกปฏิบัติที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดโดยพลั้งพลาด

เพราะหากการปฏิบัติหรือลงโทษเด็กและเยาวชนโดยการใช้เกณฑ์อายุแต่เพียงประการเดียว อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยแต่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่มีความรุนแรงไม่ได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับการลงโทษ อาจทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความอึดอัด กล้าลักเข้าสู่เส้นทางอาชญากรรมจนยากจะแก้ไข แต่หากเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยหากแต่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่รุนแรงได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องจะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคมต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”

ดังจะเห็นได้จากประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ ประเทศเกาหลีใต้และประเทศอังกฤษที่มีการให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนโดยมีการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน หากแต่เมื่อเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการกระทำผิดที่มีความรุนแรงศาลของทั้งสองประเทศได้มีคำพิพากษาให้เด็กและเยาวชนต้องติดคุก ดังนี้

²⁰ สุมลทิพย์ จิตสว่าง รายงานวิจัย เรื่อง “กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวน และ ดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

- การจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศเกาหลี²¹

“ศาลเมืองแทกู เกาหลีใต้ สั่งจำคุกนักเรียนวัย 15 ปี 2 คน เป็นเวลา 3 ปีครึ่ง และ 3 ปี ด้วยข้อหาข่มเหงและทำร้ายร่างกายเพื่อนในชั้นเรียนที่ฆ่าตัวตายเพื่อยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตน เมื่อปลายปีที่ผ่านมา โดยนักเรียนที่ถูกสั่งจำคุกเนื่องจากร่วมกันทำร้ายร่างกายและบีบบังคับนักเรียนผู้เคราะห์ร้ายในลักษณะต่าง ๆ เป็นเวลาหลายเดือน โดยส่งผลต่อการเรียนและชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าผู้ต้องหาทั้งสองเป็นเยาวชนอยู่ ศาลให้ความเห็นว่า โทษจำคุกที่เสมือนบุคคลบรรลุนิติภาวะ นั้น เป็นไปตามสมควร”

- การจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศอังกฤษ²²

“เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2555 ศาลอังกฤษก็ได้พิพากษาจำคุกแดเนียลเด็กหนุ่มวัย 15 ปี หลังก่อคดีฆ่าแม่บังเกิดเกล้าอย่างโหดเหี้ยม โดยใช้ค้อนทุบและเผาร่างแม่ทั้งเป็น ศาลเผยอาจถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตเบื้องต้นเป็นเวลา 16 ปี ข้อหาฆาตกรรมแม่ของตัวเอง ขณะที่ศาลเปิดเผยว่า แดเนียลอาจมีสิทธิ์ติดคุกตลอดชีวิตก็ได้ เพราะความรุนแรงที่เขาทำนั้น ถือว่าเป็นเรื่องโหดเหี้ยม ผิดมนุษยมนา เป็นภัยต่อสังคมจริง ๆ”

4. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มีความเหมาะสม

สำหรับทิศทางการปฏิบัติหรือการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของสังคมไทยสามารถจำแนกได้เป็น

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยตรง โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือ ประชาชนทั่วไปในสังคมที่ถูกเด็กและเยาวชนกระทำผิด อาทิ ถูกทำร้ายร่างกาย ตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดโดยตรง คือ ตำรวจ ต้องการให้มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยมุ่งเน้นการลงโทษเด็กและเยาวชนที่รุนแรง มีความเลียบขาดมากขึ้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความเกรงกลัวต่อโทษที่ได้รับ เพื่อให้เกิดความสำนึกผิดต่อการกระทำผิด

ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งลูกไม่ได้ทำร้าย หากแต่ไปทำร้ายผู้อื่น อาทิ ในคดียกพวกตีกัน หรือ คดีทำร้ายร่างกาย ตลอดจนประชาชนในสังคมที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนรวมทั้งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่ได้สัมผัสกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยตรง ต้องการให้มีการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่ต้องการให้มีการใช้วิธีการทางกฎหมายในการดำเนินการต่อ

²¹“กิมจิเชือดโจรจำคุกเด็ก 15 แก๊งเพื่อนตาย,” หนังสือพิมพ์ M2F. 2555.

²²“การจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศอังกฤษ”, [Online], Available URL: <http://hilight.kapook.com/view/69582>, 2012 (April, 26).

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเนื่องจากมองว่าเด็กและเยาวชนเป็นผ้าขาวที่ไม่สมควรลงโทษด้วยวิธีการรุนแรง เพราะเป็นการเสริมแรงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนให้มีความรุนแรงมากขึ้น หากจะมีการลงโทษควรมีการลงโทษผู้ที่มีส่วนในการทำให้เด็กและเยาวชนต้องกระทำผิด

อย่างไร จึงจะมีความสมดุลระหว่างความต้องการของคนในสังคมต่อการลงโทษเด็กและเยาวชนให้มีความรุนแรง เปรียบขาดกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่ให้ถูกลงโทษ หากแต่เน้นในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเป็นการสร้างความสมดุลที่เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในขณะเดียวกันอาจต้องมีการปฏิบัติหรือลงโทษที่เหมาะสมเพื่อป้องกันบรรเทาพฤติกรรมกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

การมีเครื่องมือในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีความเหมาะสมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากแต่การที่มุ่งเน้นในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไปในทางใดทางหนึ่ง โดยไม่ดูถึงความเหมาะสม อาจเปรียบเสมือนหม้อที่รักษาคนไข้โดยการให้ยาชนิดเดียวกัน ซึ่งนอกจากการรักษาโรคจะไม่หายแล้ว อาจเป็นการเพิ่มผลเสียต่อสุขภาพ เช่นเดียวกันกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน หากสังคมยังคงถกเถียงกันถึงวิธีการในการปฏิบัติเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หากแต่ไม่ได้มองให้ครบทุกมิติอาจเป็นเสมือนการสร้างเครื่องมือในการทำร้ายเด็กและเยาวชนรวมทั้งสังคมจนยากจะแก้ไข

โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบันที่กำลังมุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หากแต่การมุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนแต่เพียงประการเดียว โดยไม่พิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวเด็กและเยาวชน จะเปรียบเสมือนผู้ใหญได้หยิบยื่นอาวุธในการทำร้ายเด็กและเยาวชนโดยไม่รู้ตัว ดังคำถามที่ว่า *กฎหมายมุ่งให้ความคุ้มครอง หรือ มุ่งทำร้ายเด็ก และเยาวชน?*

เพราะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาจเกิดความไม่เกิดความสำนึกผิดต่อการกระทำต่อสิ่งที่ได้กระทำเนื่องจากกฎหมายให้ความคุ้มครองในขณะที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมายที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ยุ้งยากมากมาย ดังนั้นหากกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังคงให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่ได้พิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญหรือให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหาย หรือประชาชนในสังคม รวมทั้งไม่ได้คำนึงถึงผู้ที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

อาจทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ไม่ถูกลงโทษจากการกระทำ ไม่รู้สึกสำนึกผิดต่อการกระทำของตนเอง ตลอดจนเกิดความอึดใจเหิมลำพองใจ เพราะไม่มีสิ่งใดที่จะมายับยั้งพฤติกรรมกระทำผิดได้ ในที่สุดเด็กและเยาวชนจะมีการพัฒนาพฤติกรรมกระทำผิดที่ถลาลึกเข้าสู่เส้นทางความเป็นอาชญากรจนกระทั่งยากต่อการแก้ไข....

.....

บรรณานุกรม

- “การจำคุกเด็กในประเทศไทย.” [Online]. Available URL: <http://www.kapook.com>, 2555 (เมษายน, 26).
- “อังกฤษจำคุกเด็กหนุ่มวัย 15 ใช้ค้อนทุบ-เผาแม่ทั้งเป็น.” (2555). [Online]. Available URL: <http://hilight.kapook.com/view/69582>, 2555 (เมษายน, 26).
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. “สถิติประจำปีเด็กและเยาวชน.” [Online]. Available URL: <http://www2.djop.moj.go.th/main/index.php>, 2555 (เมษายน, 24).
- กิมจิเชือดโซว์จำคุกเด็ก 15 แก่งเพื่อนตาย. หนังสือพิมพ์ M2F, 2555.
- ณรงค์ ใจหาญ. “การดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน.” [Online]. Available URL: http://law.tu.ac.th/law_center/law_document/book2/b2-6.html, 2554 (พฤษภาคม, 3).
- นันทิ จิตสว่าง. หลักทฤษฎีวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชบัณฑิต, 2541.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม.” วารสารนิติศาสตร์ 9, 2 (2520): 151-152.
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.” ดุลพาท 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม 2537): หน้า 18-26.
- วิชา มหาคุณ. “สิทธิเด็กกับกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน.” ดุลพาท 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม 2537): หน้า 8-17.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธ์ ขอบน้ำตาล. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: หจก. เจริญรัฐการพิมพ์, 2533.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. สถิติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2555.
- สุพจน์ สุโรจน์. การบริหารงานและกระบวนการยุติธรรม. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ประเพณี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2536.
- สุนทีย จิตสว่าง. รายงานวิจัย เรื่อง กระบวนการดำเนินการป้องกันปราบปรามและดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีของตำรวจเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2555.

Does process matter to juvenile detainees?." [Online]. Available URL: <http://gradworks.umi.com/33/39/3339905.html>, 2011 (April, 24).

- Harvell, Samantha Ashley Sydnor. (2008). "A developmental assessment of procedural justice: Does process matter to juvenile detainees?. [Online]. Available: <http://gradworks.umi.com/33/39/3339905.htm>, 2011 (April, 24).
- Luke, Garth; and Cunneen, Chris. "Aboriginal Youth and Juvenile Justice in New South Wales." [Online]. Available URL: http://www.aic.gov.au/media_library/publications/proceedings/22/luke-cunneen.pdf, 2011 (April, 24).